

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Muayenehaneme İlk Gelen Hasta, “Hasta Değilim” Diyordu

Tıp Fakültesinden mezun olduktan sonra, yaz tatilinde memleketim Mut'ta muayenehane açtım. Bir tahta üzerine “Doktor” diye yazdırdım. O tabelayı asıp, hasta beklemeye başladım. İlk gelen hasta, kendisinin hasta olmadığını söyledi. Muayene ettim, sağlıklıydı. Bana, 2,5 lira muayene ücreti verdi, iade ettim, ama zorla parayı bırakarak gitti...

Okul bitti. Doktor teğmen olmuşum. Mücadele ile geçecek meslek hayatıma ilk adımı atmış oluyordum.

Yeni mezun askerî doktorlar, aynı tıbbiye altıncı sınıfta olduğu gibi, bir sene daha “Gülhane stajı” adı ile bütün servislerde çalışırlardı. Ancak bu staj, ihtisas için seçilen branş ağırlıklı olarak yapılırdı. O senenin sonunda da ihtisas için seçilen servise girme hakkını kazanabilmek için imtihana girilirdi. Her serviste adaylar aldıkları notlara göre sıralanırdı. Üç sene (1956'dan sonra 4 sene) kıt'a hizmetinden sonra ihtiyaca göre ihtisas yapmak üzere Gülhane Askerî Tıp Akademisi'ne (GATA) tayinleri yapılırdı. Sıralama imtihanında 1. ve 2. sırada kazananların ihtisas yapmaları garanti, daha sonrakilerin şansı ise açılacak kadroya bağlı olurdu.

GATA stajı, 1 Ekim'de başlardı. İki buçuk aylık boş zamanım vardı. O tatili memleketim olan Mut'ta geçirecektim.

Yaz aylarında Mut çok sıcak olduğundan herkes yaylalara taşınırdı. Esnaflık yapan erkekler Mut'ta kalırdı. O senelerde Mut'u tarif ederken

“3 çınar, 1 pınar” denilirdi. Şehrin ortasında 3 çınar ağacı vardı. Bu çınarların altından da kalitesi çok güzel olan bir su çıkardı. Bütün Mutlular içme sularını buradan alırlardı. Üç çınarın altı 3 kademeli çay bahçesi haline getirilmişti. En alt kademeye bir de havuz yapılmıştı. Yaz aylarında Mut’un en serin yeri bu çınarların altı olduğundan günün sıcak saatlerinde bütün iş sahipleri burada toplanırdı.

Mut’a geldim. İlk olarak kalacak bir ev ve muayenehane olabilecek bir yer bulmam gerekiyordu. Babam, arkadaşlarına benim geleceğimi haber vermişti. Arkadaşlarından birisi çınarların bitişiğindeki evini bana hazırlamış, bir başkası da çarşı içindeki dükkanını benim için boş bırakmıştı. Mut’taki birinci günümde ev ve muayenehane konusu halloldu.

Mut’ta Muayenehaneyi Açtım, Hasta Beklemeye Başladım

İlk defa muayenehane açmanın heyecanı ile sabah erken dükkana gittim. İçerisi temizletilmişti. Etrafı düzenledim. Tahta bir plak üzerine yazdırdığım tabelayı kapının üzerine astım ve saat 9’da hasta beklemek üzere kapıyı açtım.

Sabahtan itibaren o civarda dolaşan emekli öğretmen Neşri bey, hemen yanıma geldi, muayene olmak istediğini söyledi. Hiçbir şikayeti yoktu. Muayenesini yaptım, sağlam olduğunu söyledim. Neşri bey, babamın dostu, aynı zamanda dayımın kayınbiraderi idi. Yakınen tanıdığım birisiydi. Muayene ücreti de 2,5 lira idi, ancak ondan ücret almam düşünülemezdi. Kendisinden ücret kabul etmeyince, bir baba tavrı ile bana kızdı, “Ben senin ilk hastan olup, ilk muayene ücretini vermek için sabahtan beri bekliyorum, beni bundan mahrum edemezsin!” diyerek kırmızı renkli 2,5 lirayı masamın üzerine bıraktı ve gitti.

Saat 12 sıralarında 35 yaşlarında bir karı-koca kucaklarında 6 aylık çocukları ile geldiler. Çocukta ishal ve yüksek ateş vardı. Muayene ettim, reçetesini yazdım. Onlar da 2,5 liralарını verdiler ve gittiler. Yarım saat sonra geri geldiler. Reçetedeki ilaçları almak için eczaneye gitmişler. İlaçların bedeli 19 lira tutmuş, yanlarında 5 lira varmış, ilaçları alamamışlar. Kendileri Gülnar ilçesinin bir köyünden çalışmak için Mut civarındaki köylere gelmişler. Mut’ta borç alabilecekleri tanıdıkları

kimse yokmuş. Reçeteyi 5 liraya göre değiştirmemi istediler. Buna imkan yoktu. O yıllarda Kemisetin piyasaya yeni çıkmıştı. Çocuk için olan şurubun fiyatı 16 lira civarında idi. Bu ilacın hasta çocuk için hayati önemi vardı. Tarladan geldiklerini, yanlarında az nakit olduğunu, bir kaç gün içinde parayı getirebileceklerini söylediler. Eczacıya bir not yazdım. Notta, hastanın ilaçlarının verilmesini, kalan 14 lira borç için kefil olacağımı bildirdim.

On beş dakika sonra geri geldiler, eczacı da bana bir not yazmıştı. “Tanımadığınız bu insanlara kefil olursanız, kazanacağınız para ile kefil borçlarınızı karşılayamazsınız” diye ikaz etmiş ve beni korumak için de ilaçları vermemişti. 2,5 lira muayene ücreti aldığım babaya 14 lira verip gönderdim.

Dört hafta kadar sonra muayenehaneye temiz giyinmiş bir adam, heybe dolusu köy hediyesi ile geldi. Bir ay evvel tarladan getirilen hasta çocuğun o zaman üstü başı perişan olan babasını tanımamıştım. Kendini tanıttı. Çocuğu iyileşmiş, borcunu vermek için gelmişti. Ondört lira olan borcu bıraktı ve gitti.

Talebeliğimin son üç senesinde boş zamanlarımı GATA'nın 2. hariciye servisinde geçirmem benim pratik olarak daha iyi yetişmemi sağlamıştı. Tıbbiyeyi yeni bitiren bir doktor acemiliği hissetmiyor, kendime güveniyordum.

Mut'ta maddi durumu iyi olarak bilinen birisi, dağlık bölgedeki köyünden kamyonuna odun yükleyip Mut'a doğru yola çıkar. Kamyonu şoför kullanmaktadır. Yolda şoför mahallindeki yerini bir müşteriye verir, kendisi odunların üstüne çıkar. Mut'ta kamyonun inerken dengesini kaybeder, düşer, ayak sırtında 6-7 cm'lik bir yara açılır. Yaradaki kanamayı durduramazlar. En yakın operatör Silifke'de var, yegâne ulaşım aracı kamyonla 6 saatte gidilebiliyor. Hükümet tabibi hemen gitmelerini önerir. Kamyonu hazırlamışlar, ancak gitmeden bir de benim görmemi istemişler. Böyle acil durumlar için hazırlıklı idim. Kanamayı durdurdum, cildi diktim. Her gün pansumanını da yaptım. Bir hafta sonra dikişleri aldım. Hasta, cerraha gitmesine gerek kalmadan iyileşti. Bu olay, Mut gibi küçük bir yerde kısa zamanda duyuldu ve benim iyi bir isim yapmamı sağladı.

Mut'ta çalışmadığım zamanlarımı her Mutlu gibi çınar altındaki çay

bahçesinde arkadaşlarla beraber geçirdim. Sıcak bir Ağustos akşamı çınarların altında, havuz kenarında oturuyorduk. Grubumuzda muzipliği ile tanınan bir öğretmen, gece çay bahçesi kapandıktan sonra havuza girmeyi teklif etti. Bu öneri olumlu karşılandı. Çay bahçesi kapandıktan sonra buluşmak üzere ayrıldık.

Hükümet tabibi arkadaşımız evine gitti, geri kalanlar çay bahçesinin bitişiğindeki benim evde toplandık. Saat 1 sıralarında hükümet tabibi havuz başına geldi, etrafına baktı, kimseyi göremeyince elbiselerini çıkardı, bir sandalyenin üzerine bıraktı, havuza girdi. Bizler bitişik bahçeden onu izliyorduk. Öğretmen sandalyelerin arasından gizlice havuz kenarına gitti, elbiseleri aldı ve geldi.

Biraz sonra doktor havuzdan çıktı, elbiselerini aradı, bulamayınca “Böyle şaka olmaz, elbiseleri verin, yoksa küfür edeceğim” diye birkaç defa etrafa bağırdı. Cevap alamayınca çarşının yukarısındaki evine doğru yürüyerek gitmeye karar verdi. Öğretmen, çarşı bekçisini “Ermenek’ten bir deli gelmiş, çıplak dolaşmış, haberin olsun” diye ikaz etmiş. Bekçi çarşıda çıplak vaziyette evine giden doktoru görünce yakalamak için peşine düşer, kovalar, ama yakalayamaz.

Bir gün sonra akşam havuz başında her günkü gibi toplandık, doktor da geldi. Havuz şakası günün sohbeti olacaktı. Öğretmen “Doktor, akşam su nasıldı, çok soğuk muydu?” diye konuşmaya başlamıştı ki, doktor ayağa fırladı, tabancasını çekti “Bu eşek şakasını hangi hayvan yaptı?” diye bağırdı. Hiç kimse sesini çıkaramadı ve konu da konuşulmadan kapandı.

Yılan Sokan Bir Kadını, Hayata Döndürdüm

O yaz, ilk defa muayenehane açmanın zevkini tattım, sorumluluğunu yaşadım. Reçete yazmakla her şey bitmiyordu. Yılan sokmasından zehirlenmiş bir kadını kurtarmak için iki gün iki gece uğraştım. Ama kadın da kurtuldu. Bu konuda fakültede mühim bir şey öğretmemişlerdi. Tıbbiyede verilmiş olan tüm bilgi “yılan sokmalarına karşı intramüsküler (adale içi) serumlar uygulanır. Serumlar da polivalan ve sokan yılanın cinsi belli ise, özel serumlar olarak iki gruba ayrılır”dan ibaretti.

Orada uzun zamandan beri doktorluk yapan arkadaşlara sordumsa da

daha fazla bilgi almam mümkün olmadı. Kendilerine gelen yılan sokmuş hastalardan kurtulan olmadığını da ayrıca belirttiler. Bulabildiğim kitaplardan ve prospektüslerden yararlanmaya çalıştım. Hukuk Fakültesi'nde okuyan akrabam en büyük yardımcımdı. Ben hasta ile uğraşırken o bilgi topluyordu, prospektüsleri tercüme ediyordu. Hastanın devamlı başında bekliyordum.

İkinci günün sonunda hastada iyilik belirtileri görüldü ve ben de rahat bir uyku uyumaya hak kazandım. Onu bir hafta kontrolde tuttuktan sonra köyüne sağlıklı olarak gönderme mutluluğuna eriştim. Bu hastanın kurtulması, benim bölgedeki itibarımı daha da arttırdı.

Mut'a ilk gittiğim gün yakın arkadaşlarım bir lokantada, "Hoşgeldin" ziyafeti vermişlerdi. Belediye başkanı olan doktor, lokanta sahibini çağırırdı, "Etem, Vita diye yeni bir yağ çıkmış. Ben o yağı yediğim zaman bütün vücudum şişiyor. Sakın bana Vita ile yapılmış yemek verme!" dedi. Etem, hemen bir tencere tereyağ getirip gösterdi, "Ben yemeklerde bu yağı kullanıyorum" dedi. Mut'tan ayrılırken de yine aynı lokantada veda yemeği verildi. Etem, belediye başkanı doktora sordu: "Doktor bey, bir aydır vücudunuzda şişme oldu mu?" Doktor, "Hayır" dedi. Bunun üzerine Etem'in "Doktor bey, siz Vita denilen o yağı yiyebilirsiniz, ben size bir aydır Vita yediriyorum" demesi doktoru ve hepimizi çok şaşırttı.

Tatil sonunda iyi intiba ve hatıralarla Mut'tan ayrıldım. Bilahare 1960 senesine kadar yıllık izinlerimi hep orada çalışarak geçirdim.

1 Ekim'de GATA'daki senelik stajıma başlamak üzere Ankara'ya döndüm. Cerrahiye seçmeye çok evvelden karar verdiğimden son üç senedir boş zamanlarımda çalıştığım 2. Hariciye servisinde göreve başladım.

Branş olarak cerrahiye talep oldukça fazla idi. Bazı arkadaşlar hatırlı yakınlarına güveniyorlardı. Ancak daha evvel söylediğim gibi senenin sonunda imtihanla alınan notlara göre sıralama yapılırdı. Sene sonundaki imtihanda ben birinci sırayı aldım. Kıt'a hizmetinden sonra açılacak kadroya göre ihtisas için GATA'ya tayinim yapılacaktı.

GATA'daki stajın sonunda tayin yerleri kura ile belirleniyordu. Ben o kurada bulunamadım. Benim yerime baştabip yardımcısı albay kura çekmiş, Hadımköy ile Çatalca arasında Bahşayış köyünde korugan taburu doktorluğuna tayin olmuşum.

İlk Kıt'a Hizmetine Bahşayış'ta Çıktım

Bahşayış'ın İstanbul'a yakınlığından başka bir özelliği yoktu. Tabur, mahrumiyet bölgesi olarak kabul ediliyordu, disiplinsiz erlerin sürgün yeri idi. Yerleşim olarak Büyükçekmece ile Yassıvıran arasına dağılmıştı. Trakya sınırından gelecek bir düşman saldırısını durdurmak için bölgeye savunma amaçlı koruganlar yapılmıştı. Kalın betondan yapılmış, büyük bölümü toprak altında olan koruganlarda her türlü silah, cephane, dayanıklı yiyecek maddeleri bulunurdu.

Tabur merkezinde subay aileleri için yapılmış dört adet ev ve bekarlar için gazinonun olduğu binada beş küçük oda vardı. Ben de o odalardan birisine yerleştim. Taburda yedek subaylığını yapan iki doktor daha vardı. İyi bir arkadaş grubumuz olmuştu.

Hadımköy Askerî Hastanesi, bulunduğum Bahşayış köyüne 10 kilometre uzaklıktaydı. Hastane operatörü ile tanıştım. Cerrahi ile ilgimi öğrenince boş zamanlarımda hastaneye devam etmemin benim için faydalı, kendisine de yardımcı olacağımı söyledi. Tabur kumandanı ile de anlaştık, her gün birlikte sabah vizitesini yaptıktan sonra hastaneye gidiyordum. Poliklinikte yardım ediyor, ameliyata giriyordum. Küçük cerrahi operasyonları bana bırakıyordu. Altı ay kadar sonra fitik ameliyatı dahi yaptım.

Korugan Taburu'nun, sabıkalı askerlerin sürgün yeri olduğundan bahsetmiştim. Böyle sürgün gelen erlerden iki örnek vereceğim.

Mesleği profesyonel hırsızlık olan bir er, bölük kumandanına korugana verilmemesini rica etmişti: "Koruganda çok malzeme var, hırsızlık olursa ben suçlanırım, onun için benim öyle yerlerde bulunmam doğru olmaz" demişti. Bölük kumandanı da mazeretini kabul eder, ona bölük merkezinde görev verir.

Bir süre sonra bölükte hırsızlıklar olur. Bölükteki erlerin paraları çalınır. Bölük komutanı bölükte sabıkalı hırsız olduğunu bildiğinden hemen onu odasına çağırıp sorgular. Sabıkalı er suçlamayı kabul etmez, "Ben 5-10 liraya tenezzül edecek kadar adi bir hırsız değilim. Bölükte memleketinden parası gelmeyen garibanlara sizin çalındı dediğiniz paradan çok daha fazlasını her ay ben dağıtıyorum. Memleketinden para gelmeyenlerin listesi sizde var. Soruşturun ve görün!" diye cevap verir. Sonuçta hırsızın o olmadığı anlaşılmıştı.

Köfte Nusret, haksızlığa tahammül edemediği için devamlı suç işleyen, her seferinde askerliği yanan, çoğu günlerini cezaevlerinde geçiren, haliyle 10 senedir askerliğini bitiremeyen gariban birisiydi. Terbiyeli, efendi görünüşlü bir er idi. Bölük komutanı Nusret'i himayesine aldı. Gündüzleri yatakhane bekçi olacak, ayakkabı boyacılığı yaparak da harçlığını temin edecekti. Suç işlememesi için İstanbul'a izinli gitmesini de yasaklamıştı.

Askerliğinin bitmesine bir hafta kala terhis hazırlıkları için izin alır, ihtiyaçlarını alabilmek için İstanbul'a gider. Perşembe günü gidip pazar akşamı dönecekti. Pazar günü gazetelerde çıkan bir haberden Nusret'in Sirkeci'de bir kişiyi bıçakla ağır yaraladığını öğrendik. Askerliği yine yanmıştı...

Evliliğim

Daha önce bahsettiğim gibi ihtisas imtihanını kazanmıştım. Kıt'a hizmet süremin bitmesini bekliyordum. Mazbut bir aile yaşantısına sahip olmak, en büyük emelimdi. Bunu gerçekleştirmek için mutlu bir yuva kurmanın zamanının geldiğini düşünüyordum.

Evlilikte eş seçiminin zor, yanlış bir kararın bedelinin çok ağır olacağını farkındaydım. Evlenme konusunda titiz davranan birisi evleneceği eşinde aradığı üç önemli vasfı şöyle sıralar: Mutfakta hizmetçi, salonda hanımefendi, yatakta fahişe olsun. Sonunda evlenir. Bir süre sonra eski bir arkadaşı ile karşılaşır. Arkadaşı, "Evlendiğin eşinde aradığın vasıfları bulabildin mi?" diye sorar. Adam bir ah çeker ve, "Aradığım tüm vasıflar var! Var ama yerleri biraz değişik" der. Evlilikte sonunda pişman olmamak için başında doğru seçim yapmak çok önemliydi.

İki senedir beraber çalıştığım tabur komutanının baldızını her bakımdan uygun buluyordum. Bazı hafta sonları ablası ile beraber taburun bulunduğu Bahşayış köyüne gelirlerdi. 1955 senesi yılbaşı gecesi taburun gazinosunda bir eğlence düzenlenmişti. Ancak benim yılbaşından evvel acil bir iş için Mut'a gitmem gerekti. O yılbaşı eğlencesine yetişebilmek için Mut-İstanbul arasında kötü hava şartlarında tehlikeli bir yolculuk yaptım.

O gece müstakbel eşim Zerrin'i daha yakın tanıma fırsatı buldum.

Düşüncemi kendisine açtım. 27 Ocak'ta nişanımız, 19 Şubat'ta nikahımız ve 20 Mart'ta da düğünümüz oldu. Eşim, bütün yaşantım boyunca en büyük yardımcım ve destekçim olmuştur.

Bir kimsenin mesleğinde başarılı olması için huzurlu bir aile yaşantısı olması çok önemlidir. Kasabanın birinde mesleğinde çok başarılı bir marangoz varmış. Kendisine o kadar güveniyormuş ki mermer tezgah üzerinde çalışmış. Onun bu halini yadırgayan arkadaşları tahta tezgahta çalışması için ikaz etmişlerse de kendisine olan inancından dolayı bu tutumunu değiştirememişler.

Muzip bir arkadaşı marangozun evine bir tepsi baklava göndermiş. Akşam yemekte usta marangoz baklava tepsisini görünce eşine baklava tepsisinin nereden geldiğini sorar. Eşi "Sen göndermedin mi?" deyince şaşırır, şüphelenmeye başlar. "Acaba baklavayı kim, neden gönderdi?" diye kafasına takılır.

Ertesi gün mermer tezgahta çalışırken elindeki keseri yanlış vurur ve mermer kırılır. Onu uzaktan gizlice seyreden muzip arkadaşı gülümseyerek yanına gelir. "Mermer tezgahta çalışabilmen senin ustalığından değil, evdeki huzurundandı!" der. Benim yaşantımda da hep bu huzur vardı.

Sınıf arkadaşlarımla yaşları gereği emekli hayatı yaşadığı yıllarda ben hala mesleğimi zevkle yapılabiliyorum. Bunu ailevi huzuruma ve mesleğimi sevmeme borçluyum. Şu anda bana gençlik yıllarında verdiğim iki önemli karardan, "Evlenme ve meslek seçimi"nden memnun olup olmadığımı sorsalar, tereddütsüz cevabım "Aynı evliliği yapar, aynı mesleği seçerdim" olurdu.

1956 senesi şubat ayında oğlumuz Tamer doğdu. O sene şubat ayı kar altında geçti. Yollar kapanmıştı. Doğumun sezaryenle olması ihtimali vardı. O yüzden hastaneye erken yatıp doğumu orada beklemek mecburiyetinde kaldık. Bir hafta bekledikten sonra doğum bir gece sezaryen ile gerçekleşti.

Eylül ayında tayinimiz çıkacaktı. Temmuz'da Ankara'da ev aramaya başladık. Biz tayin beklerken tayinlerin her sene haziran ayında yapılacağını bildiren bir emir geldi. Kıt'a hizmete dört seneye, daha önce üç sene olan cerrahi ihtisas süresi de dört seneye çıkartılmıştı. Buna göre Bahşayış köyünde bir sene daha oturmak mecburiyetinde kaldık.

Gülhane’de İhtisas Yıllarım

1957 senesi haziran ayında beklediğimiz tayin emri geldi. Ankara Yenimahalle’de bir harita yüzbaşısının evinin iki odasını aylığını 150 liraya kiraladım. Bir senelik kirasını da peşin ödedim. Bir odaya yerleştik. Ev sahibi tadilat yaptıktan sonra bir oda daha verecekti. Daha eve yeni yerleşmiştik ki askerlik şube muayenelerinde görev alacağım bildirildi.

Benim görev yerim Tarsus ve Pozantı askerlik şubelerinde idi. Görev süresi 35 gündü. Görev yerim Mut’a yakındı. Görevin bitiminde kullanmak üzere bir hafta izin aldım. İznimi Mut’ta hasta bakarak değerlendirdim. O hafta bir senelik ev kiramı kazandım. Üsteğmen maaşının 250 lira olduğunu düşünürsek, bu ek kazancın kıymeti daha iyi anlaşılır.

Gülhane’de mesai, saat 9’da başlar, 17’de biterdi. Evlere gidiş-gelişler için bu saatlere uygun servis arabaları konulmuştu. Prof. Ergüder’in başında bulunduğu 2. hariciye servisinde ise mesai 7:30’da başlardı, bitiş saati ise servisteki işlerin bitiş saatine bağlı olurdu. Haliyle 2. Hariciye’de çalışan asistanların servisten yararlanmalarına imkan yoktu.

Ev sahibi yüzbaşının, söz verdiği tadilatı yapamayacağını, ilave odayı veremeyeceğini, ödediğim senelik kiranın kalan kısmını evden çıkarken iade edeceğini bildirmesi üzerine Gülhane’ye yakın ev aramaya başladım. Bahçelievler semtinde iki katlı bir evin birinci katındaki iki odalı bölümünü kiraladım. Bu ev, hastaneye yürüyerek gidilecek kadar yakındı.

Harita yüzbaşısının evinde iki ay oturmuştuk. 1500 lira iade edecekti. “Kontratı getir, parayı vereyim” dedi. Kontratı getirdim, verdim. O, parayı verecek yerde kontratı yırttı ve yanan sobaya attı. “Durumum müsait oluca taksit taksit öderim” dedi. Gerçek, üç kağıtçı yüzünü o an göstermişti. Şaşırdım ama yapacak bir şeyim yoktu.

Kıt’a hizmetinde ve ihtisas süresindeki birer senelik artış, ihtisasa başladığımız zaman ilk yıl önümüzde sadece son sene asistanlarının olmasını gerektiriyordu. Buna ilaveten bizim devre, diğer üç yıl arka arkaya son sene asistanı olarak çalışacaktı. Bu daha da iyi yetişmemize sebep olacaktı.

Nöbetler bir ay süreli olarak tutulurdu. Her ay iki asistan nöbetçi kalırdı. Bunlardan birisi birinci, diğeri son sene asistanı olurdu. Nöbetçi

asistanlar her türlü acil vakaya müdahale ederlerdi. Lüzum gördükleri zaman baş asistanı çağırırlardı.

Aldığımız asistan maaşının yarısı ev kirasına gidiyordu. Kalan yarısı ile geçinmeye çalışıyorduk. Son sene asistanı nöbet arkadaşım ile bu konuları konuşurken muayenehane açmayı düşündük. Yasal bir engel olup olmadığını araştırdık. Asistan muayenehane açamaz diye biliniyordu. Ama kanunda böyle bir madde bulamadık, sadece “Asistan bütün mesaisini hastaneye harcar” diye bir cümle vardı. Buna göre mesai haricinde çalışmak mümkün diye düşündük. Hocamız Prof. Ergüder’e danıştık, makul karşıladı.

Arkadaşım ile beraber müsait semt araştırdık. Balgat semti her bakımdan uygundu. Hastaneye de, oturduğumuz Bahçelievler’e de yakındı. Orada bir evin birinci katını kiraladık. Gerekli olan malzemeleri aldık. Sağlık Müdürlüğü’ne ve Vergi Dairesi’ne müracaatımızı yaptık. Haftanın üç günü ben, üç günü arkadaşım gidecek, her gün kazancımızı taksim edecektik. Balgat’ta başka doktor yoktu. Saat 17’den sonra gidiyorduk. Son hastaya bakıncaya kadar kalıyorduk. İyi bir muhitimiz oldu. Arkadaşlarımızın kahvelerde geçirdikleri saatleri biz muayenehanemizde çalışarak değerlendiriyorduk. Bu çalışmamız sayesinde maddi sıkıntıdan kurtulmuş olduk.

Birinci senenin sonunda arkadaşımın ihtisası bitti, Ankara’dan ayrıldı. Ben yalnız kaldım, muayenehanenin yerini değiştirdim. Her gün saat 17’den sonra gidiyordum. Hastalar benden evvel gelir, beni beklerlerdi. Son hasta bitinceye kadar kalırdım. Saat 21-22’ye kadar çalıştığım olurdu.

Balgat halkı ile kaynaşmıştık. Muayeneye gelirler, para vermeden giderlerdi. İşçi aileleri çoğunlukta idi. Ay başında maaşlarını alınca hepsi gelir ay içerisindeki borçlarını öderlerdi.

Mesleki Kıskançlıkla İlk Kez Balgat’ta Muayenehane Açınca Tanıştım

Tıbbiyeden sınıf arkadaşım olan bir göğüs hastalıkları mütehassısı da Balgat’ta muayenehane açtı. Sivil arkadaşım ben kıt’a hizmetini yaparken ihtisasını tamamlamıştı. Kendisini muayenehanesinde ziyaret ettim. Benim çalışma saatlerim kısıtlı olduğundan kendisinin Balgat halkına daha faydalı olacağını söyledim.

Gülhane komutanı aynı zamanda çene cerrahisi hocamız Prof. C. Borçbakan bir gün beni odasına çağırdı. “Ben gereken cevabı verdim, ama neler olduğunu öğrensin diye sen yine de şunları oku!” diye bana bazı yazılar verdi. Balgat’ta muayenehane açan doktor muhit edinemeyince kabahati bende bulmuş, Ankara Valiliği’ne dilekçe vermiş. Balgat’ta tabela asmadan kaçak muayenehane çalıştırdığımdan vergi kaçakçılığı bakımından Vergi Dairesi’nce, izinsiz muayenehane açtığım için Sağlık Müdürlüğü’nce, halen Gülhane’de asistan olduğumdan, asistanların muayenehane açamayacağından Gülhane Komutanlığı’nca hakkımda soruşturma açılmasını istiyordu.

Rüzgar tabelayı düşürmüştü, ben de tekrar yerine takmayı ihmal etmişim. Doktor, tabelayı yerinde görmeyince kaçak çalıştığımı sanmış olmalı. Valilik dilekçeyi Vergi Dairesi’ne ve Sağlık Müdürlüğü’ne göndermiş. Sağlık Müdürlüğü kaydımın olduğunu, Vergi Dairesi de vergilerimi muntazam ödediğimi bildirmiş. Son olarak da yasak olmasına rağmen muayenehane açtığım için dilekçe Gülhane Komutanlığı’na gönderilmişti. Kanunda böyle bir yasak olmadığından gerekli cevap verilmişti.

Şikayetinden beklediği neticeyi alamayan eski sınıf arkadaşım doktor, bir hafta sonra bir gece muayenehanesini boşaltıp Balgat’tan kaçarcasına ayrıldı. Bu hadise, meslek hayatımda karşılaştığım kıskançlık hezeyanlarından birisi idi.

Asistanlık yıllarım, mesleki gelişmem yönünden iyi geçti. O yıllarda cerrah olarak memleketimizde büyük isim yapan İstanbul’da Hazım Bumin, Ankara’da Recai Ergüder vardı. Haliyle hocamın Gülhane’de ve özel hastanelerde yaptığı ameliyatlarda üç sene asistanlığını yapmam iyi bir operatör olmamda etkili oldu. Hocam, Mim Kemal Öke’nin yanında yetişmişti. Ergüder’e göre dünyanın en büyük cerrahı Mim Kemal idi. Bunu da şöyle izah ederdi: “Her cerrahın mesleğini öğrendiği bir hocası vardır. Mim Kemal’in hocası yoktur. O, kendisini yetiştirmiştir. Bir çok ameliyatın memleketimizde ilk uygulayıcısı olmuştur.”

Asistanlığımın üçüncü senesinde yaşantımızın ikinci mutlu olayı gerçekleşti, kızım Sumran dünyaya geldi.

İhtisasımın üçüncü senesinde Ankara Hastanesi yeni açılıyordu. Recai hoca orada görev yapacaktı. 27 Mayıs 1960 İhtilali oldu. Hoca,

1950 yılından beri Cumhurbaşkanı Celâl Bayar'ın özel doktorluğunu yapıyordu. Politika ile ilgisi yoktu ama Bayar'ın yakın çevresinden olduğu için emekliye sevk edildi. Yerine Mevki Hastanesi'nin operatörü doçent tayin edildi.

Bir Meslektaşım, Ameliyatta Apandisit Bulamamıştı

İhtilalden sonra asistanlara tazminat verilmesi için bir kanun çıktı. Başka geliri olmayan asistanlar bu haktan yararlanacaktı. Bunun için “Başka ek gelirim yok” diye bir beyanname verilmesi gerekiyordu. Bu beyannameler Profesörler Kurulu'nda değerlendirilecekti. Ben beyanname muayenehanem olduğundan bu tazminatı alamayacağımı yazmıştım. Asistanlığımın son senesi idi.

Profesörler Kurulu'nda benim beyanname görüşülürken, yeni hocamız hemen kurulu terk etmiş, muavinine benim muayenehanemi derhal kapatmamı ve beyannameyi buna göre değiştirmemi söylemiş. Muavini, hocanın direktifi doğrultusunda muayenehanemi kapatmamı istedi. Muayenehane açmamın kanunsuz bir tarafı olmadığını, kapatmayacağımı bildirdim.

Yeni hocamız, konuyu Genelkurmay'dan araştırır, muayenehane açmamın kanunsuz olmadığını öğrenir. O sırada Ankara Mevki Hastanesi'nde tek operatör vardı. Ona yardımcı olmak için Gülhane son sene asistanlarından ikisinin geçici olarak orada görev yapmasına karar verilmişti. Yeni hoca 2. hariciye servisinden bu göreve benim gitmemi istedi.

Bu geçici görevi hoca sürgün diye yaptı ama, benim için mükafat oldu, zira Mevki Hastanesi'ndeki operatör, hem iyi bir cerrah, hem de iyi bir ağabey idi. Ameliyatlara beraber girerdik. Mide ameliyatlarında ameliyatın sonuna gelindiği anlamına gelen, duedenumun kesilip gömülmesinden sonra güzel sesi ile bir gazel okur (uzun hava şarkı), herkesi neşelendirirdi. Fıtık, apandisit gibi küçük ameliyatları tamamen bize bırakırdı.

Bir gün işim olduğu için Mevki Hastanesi'ne geç geldim. Birinci Hariciye'den gelen arkadaş ameliyata girmişti. Saat 12'de ameliyathaneye girdiğimde arkadaşım bir saattir apandisitli bir hasta ile

uğraşıyordu. Apandisiti bulamamış, arıyordu. Benden yardım istedi. Hemen ameliyata girdim. Apandisiti kısa zamanda buldum ve çıkardım. Ameliyathane hemşiresinin akrabası olan hasta ameliyattan çıktı.

Bu arada hocam Ergüder'in özel hastanedeki ameliyatlarına da gidiyordum. Özel hastaneden muayenehaneye yetişmekte zorlanırdım. Araba almaya karar verdim. Bir Amerikalı'dan 1956 model Opel Rekord marka bir araba aldım. O tarihte memleketimiz şartlarında araba lüks sayılırdı.

Arabayı Amerikalı'dan 12.000 liraya almıştım. Gümrük vergisini ben ödeyecektim. Muameleyi hazırlayacak bir gümrük komisyoncusu buldum. Ücret karşılığı beyannameyi hazırladı. Gümrük vergisi 17.000 lira tutuyordu. Parayı nakit olarak yanımda götürerek gümrük teşkilatının veznesine yatırmam gerekiyordu.

Yanıma nakit 17.000 lirayı alarak Gümrük ödenecek binaya gittim. Aynı gün radyolar Hukuk Fakültesi'nde çatışma olduğunu söylüyordu. Saat 11:30'da beyannameyi parayı ödeyeceğim vezneye verdim. Bir an evvel işimin bitmesini istiyordum. Veznedeki memur dosyayı tetkik etti, bana "Yarın sabah gelin!" dedi. Şaşırmıştım. "Eksik bir şey mi var?" diye sordum. "Hayır, yarın gelince öğrenirsiniz" dedi. O kadar parayı geri götürüp, ertesi günü tekrar yanımda taşıyacaktım. Doğrusu çok bozulmuştum.

Bir gün sonra, vergimi yatırmak için vezneye geldim. Veznedar kendisini tanıttı. "Ben, apandisit ameliyatında sizin gelip masadan kaldırdığınız, ameliyathane hemşiresinin yakını olan hastayım" deyince kendisini tanıdım. Ödemem gereken gümrük vergisini 17.000'den bir hayli azaltmıştı. "Kanunun satırları arasındaki boşluklardan yararlandım. Kanunsuz bir iş yapmadım" dedi.

1961 senesi Haziran ayında ihtisas imtihanını verdikten sonra Ankara'daki yaşantımız bitmiş oldu. Tayin beklemeye başladık. Tayinim Erzurum Mareşal Çakmak Hastanesi'ne çıktı.

Erzurum'da Cerrah Olarak Mecburi Hizmetim

Erzurum'da dört odalı bir ev kiraladım, bir odayı muayenehane olarak ayırdım. Her gün 3-4 hasta gelmeye başladı. Bu durum bir hafta devam etti. Bir gün mesai bitimi eve geldiğimde muayene odamda

bekleyen birisi vardı. Hasta olduğunu zannettim. Odama geçtim. Ben daha konuşmadan o “Beni tanımadın mı?” diye sordu. “Hayır” dedim. “Arkadaşların benden bahsetmişlerdir. Ben sağlık memuru M...t. Sağ gözümle baktığım doktoru zengin ederim, sol gözümle baktığımı da yiyecek ekmeğe muhtaç ederim” deyince kim olduğunu anladım. “Bir haftadır gelen hastaları sana ben gönderdim. Ben istemezsem buraya tek hasta gelmez” demeyi de ihmal etmedi.

O tarihlerde Erzurum’da özel hasta trafiğini simsarlar idare ediyormuş, o da canlı bir örnekti. Kendisini kovdum. Bir daha yakın çevreme gelmemesini söyledim. Dediğimi yaptı ama o günden sonra muayenehaneme tek bir hasta da gelmedi. Muayenehanemi kapattım.

M...t bana gelmedi ama onu hastane içinde her gün görüyordum. Doktorlardan, aldıkları ücretin yüzde kırk ile altmış arasında bir komisyon almış. Hastanın doktora vereceği ücreti de o belirlemiş.

Sağ dizinin bükülmemesi şikayeti ile sakat olduğunu iddia eden bir er (üç aylık asker) hakkında işlem yapılmak üzere hastaneye gönderilmişti. Her türlü tetkiki yaptım. Dizinde bükülmeye engel bir arızası yoktu. Er sağlandı. Sağlam olduğunu bildiren rapor verdim.

Onbeş gün sonra birliğin kumandanı tarafından gerekli tetkikin yapılarak rapor verilmesi isteği ile tekrar hastaneye gönderildi. Ben durumunu biliyordum. Daha önceki gelişinde tetkiklerini yaptırmıştım. Polikliniğe narkozitörü çağırdım. Hafif bir narkozdan sonra diz büküldü. O durumda ayağı beline bağlandı. Uyanınca “Vatana, millete sağlam bir vatandaş kazandırdınız” diye sevinç içinde bağırды. Tekrar sağlam raporuyla birliğine gönderildi.

Hastanede nöbetçi olduğum bir gün, gece saat 22 sıralarında birliğinde bayılan bir er getirdiler. Nabız, tansiyon normaldi. Ancak, koluna yanan sigarayı dokundursan tepki vermiyordu. Ben ne yapacağımı düşünürken o sırada yanımda bulunan nörolog albay imdadıma yetişti. Hastanın yüzüne yaklaştı, gözlerine üfledi. Hasta gözlerini kırptı. Albay “Bu tipik bir histeri krizi” diye teşhisi koydu. Benden bir adet soğan istedi. Soğanı yumrukla ezdi, avucuna aldı hastanın burnuna dayadı, iki dakika sonra ağlayarak uyanacağını söyledi. Hasta dediği sürede ağlayarak uyandı. Böylece tıp kitaplarının yazmadığı bir tedavi şeklini öğrenmiş oldum.

Mecburi hizmet bitiminde istifa edip askeri görevden ayrılmaya karar vermiştim. 12 Temmuz 1962 tarihinde mecburi hizmetim bitiyordu. 30 Ağustos'u beklersem binbaşı olacaktım. İstifamı Ağustos'u beklemeden verip Ankara'ya taşındım.

Ankara'da bir sene evvel boşalttığım muayenehanemi tekrar açtım. Bahçelievler semtinde bir ev kiraladım. Eski muhitim olduğu için hasta beklemek mecburiyetinde kalmadım.

Muğla'daki Hekimlik Yıllarım

Sağlık Bakanlığı'nda branşım ile ilgili boş olan yerleri araştırmaya başladım. Bilecik Devlet Hastanesi'nde operatör kadrosu boştu. Tayin için müracaatımı yaptım. Neticeler açıklandı, tayinim çıkmamıştı. Tekrar boş yer aramak için bakanlıkta müsteşar yardımcılarında birisi ile görüştüm. Ondan bakanlığa müracaatla tayinin olamayacağı gerçeğini öğrendim. Ben de tayin için öğrendiğim kurala uyacaktım. Ortaokuldan sınıf arkadaşım, önceki yıllarda milletvekilliği yapan, o sırada Milli Piyango Genel Müdürü olan dostum aracılığı ile sağlık bakanının bir yakınına bularak beraberce bakana gittik. Bu ziyaret sonucu aynı gün Muğla Devlet Hastanesi'ne tayinim yapıldı.

16 Kasım 1962 tarihinde Muğla'ya gitmek üzere Opel marka arabama, eşimi, oğlumu, kızımı ve kayınvalidemi alarak yola çıktım. O gün Afyon'a kadar gelebildik. İkinci gün Afyon'dan hareket ettik, saat 16 sıralarında Aydın'a geldik. Oradan Muğla'ya gitmek için Çine-Yatağan arasında çok virajlı bir yoldan geçilmesi gerekiyordu. Arabaya benzin almak için uğradığım benzinciye Muğla yolu hakkında bilgi sorduğumda bu saatten sonra gitmememi önerdi. Gece, meşhur Gökbel virajlarında zorlanacağımı söyledi. Ben yola devam ettim. Çine'den sonra virajlar başladı. Geceyi Aydın'da geçirmediğimize pişman oldum ama yola devamdan başka seçeneğim kalmamıştı.

Saat 20'de Muğla'ya gelebildik. Açık bulduğum bir eczaneye kalabileceğimiz otel sorduğum sırada hastanede çalışan bir personel tesadüfen orada bulunuyordu. Kim olduğumu öğrenince "Sizin için hastanede özel odayı hazırladık, rahat edebileceğiniz bir otel de yok" dedi. Bizi hastaneye götürdü. Saat 21 sıralarında bize ayrılan özel odaya yerleştik. 12 saat yolculuk hayli yorucu olmuştu.

O sırada gelen acil bir hastayı görmem istendi. Acil odasında masada yatan hastayı muayene ettim. Avda; mazgaldaki tüfeği namludan çekip çıkarırken tüfek ateş almış. Namlunun ucu göbeğin hemen altına geldiği için göbek altında bağırsakları parçalayan geniş bir yara açılmıştı. Tansiyonu alınmıyordu, bir hayli kan kaybetmişti. Hastanede kan verme imkanı olup olmadığını sordum, “Hasta yakınlarından alır, veririz” dediler. Hastayı ameliyathaneye almalarını ve kan hazırlanmasını istedim.

O sırada nöbetçi olan dahiliye mütehasası geldi. Hastayı Aydın Devlet Hastanesi’ne sevk etmek için ambulans görevi yapan jipi hazırlattıklarını söyledi. Kendisine bu haliyle hastanın Aydın’a sağ gitme ihtimalinin olmadığını belirttim. Ona göre, hastanın yaşaması mümkün değildi ve ilk ameliyat ettiğim hastanın ölmesi, benim için kötü reklam olurdu. Ben, bu hastanın yolda öleceğini, ama ameliyat edersem az da olsa kurtulma şansının olduğunu vurguladım ve hastayı ameliyata alacağımı bildirdim. Nöbetçi doktoru “Bu memleket daha evvel mezarlığa operatörün ismini vermiştir. İlk yapacağın ameliyat başarılı olmazsa senin için kötü olur!” diyerek tekrar uyardı.

Ameliyat ekibini sordum. Serviste hastalara bakan Aysel hemşire aynı zamanda ameliyat hemşireliği görevini de yapıyordu. Pansumancı olan hastabakıcı Hüseyin efendi de ameliyata yardımcı olarak giriyordu. 55 yaşında olan Mehmet efendinin görevi narkoz vermektir. İlkokul tahsili dahi olmayan Ali Çavuş ameliyathane sorumlusuydu: Ameliyathanenin temizliği, aletlerin sterilizasyonu ve her an ameliyathaneyi ameliyata hazır tutmakla yükümlüydü. Ayrıca hastalara bakmakla görevli bir erkek bir de kadın hastabakıcı vardı. Otuz yataklı hariciye servisinin elemanları bunlardı.

Ali Çavuş ameliyathanenin hazır olduğunu bildirdi. Aysel hemşire ve Hüseyin efendi ile ameliyata girdim. Ameliyathane hazırlanırken hasta için uygun kan da hazırlanmıştı. Hastanın durumu çok ağırdı. Kan takıldı, Mehmet efendi kendi bildiği şekilde açık damla eter ile hastayı uyuttu. Hastanın ince bağırsağından 30 cm’lik bir bölümü parçalanmış, mesanesi de bir kaç yerden delinmişti. Yaklaşık bir saat süren ameliyat başarılı geçti, hasta yatağına alındı.

Sabah erkenden hastayı görmek için odasına gittiğimde akşam ameliyata giren hemşireyi hastanın başında buldum, bütün gece hiç uyumadan hastanın başında beklemişti. Hastanın durumu da çok iyi idi.

Böyle bir ameliyatın bir saatte bitmesi, hemşirenin geceyi hastanın başında geçirmesi, personel hakkında iyi fikirler veriyordu.

Hastanenin doktorları saat 9'da geldiler. Hepsi bana acıyarak bakıyorlardı. Bir operatör için ilk yaptığı ameliyat çok önemli imiş. İlk ameliyatımı böyle ümitsiz bir hastaya yapmamı büyük talihsizlik olarak niteliyorlardı. Hasta on gün sonra şifa ile taburcu oldu.

İkinci gün bir trafik kazası yaralı geldi. Onun da durumu ağırdı. Kazazede eşiği ile kamyon altında kalmıştı. 4-5 kaburgası kırılmış, kafası parçalanmış, beyninin bir kısmı açıktaydı. Kafa kemiklerinin bazıları kaza yerinde kalmıştı. Beyin toz toprak içindeydi. Beyindeki pislikleri temizlemek için beyni serumla yıkamam gerekti. Bunun için aspiratöre ihtiyaç vardı. Ameliyathanede aspiratör yoktu. Beyni serumla yıkadıktan sonra kalan küçük parçacıkları nelaton sondasının (ince lastik boru) bir ucunu ağızıma alıp, emerek temizledim. Netice başarılı oldu. Hasta kurtuldu.

Bu iki ağır hastanın iyi olmaları çevrede kısa zamanda duyuldu. Uyguladığım yöntem kahvelerde “Yeni operatör, hastanın beynindeki pislikleri dili ile temizlemiş” şeklinde anlatılmış. Daha önceki yıllarda şehir mezarlığına operatörün adını veren Muğla'da, iyi bir isim yapmaya başladım. Hasta kapasitem her geçen gün artıyordu.

***

Muğla'da mesleğimda başarılı olmamda cerrahi servisindeki ekibin büyük etkisi oldu. Ameliyathanede görevli Ali Çavuş, Muğla'da çalıştığım 12 yıl süresince bir gün dahi izin kullanmadı. Haftada üç gün ameliyat günümüdü. Günde 12-15 ameliyat yapardım. Saat 14'ten sonra acil ameliyatlarda olurdu, ameliyatlara aynı ekiple girilirdi.

Normal ameliyatlardan sonra günün birinde üç defa acil ameliyata girdim. Üçüncü acil ameliyat, gece saat 24'ten sonra idi. Çok yorulduğunu düşündüğüm Aysel hemşireyi çağırılmalarını istedim. Sabah vizitede hemşireyi üzgün gördüm. Sebebini öğrenince şaşırđım. Kendisini gece ameliyata çağırmadığımızı üzölmüş. Onu üzödüğüm için ben de üzöldüm...

Muğla'ya konser vermek için topluluklar gelirdi. Hariciye servisinde çalışanlar için yer ayırtır, gitmelerini isterdim. Böyle bir konser gününde hepsinin konsere gitmelerini istedim. O gün de ağır ameliyatlarda

yapılmıştı. Saat 23'te hastaları ziyaret için hastaneye gittiğimde Aysel hemşireyi hastaların başında buldum. Niçin konsere gitmediğini sorunca cevabı "Burada bu kadar ağır hastaları nasıl bırakır giderim" oldu. Kendisini mesleğine adanmış, eşi az bulunur bir hemşire idi. Cerrahi servisindeki diğer görevliler de özveri ile çalışıyorlardı...

Hasta Randevularımı Satan Şebeke Türedi

1970 senesinden sonra hastane baş tabibi olarak görev yaptım. Hastane personeli ile mesai saatinde baş tabip olarak, mesai saatleri dışında arkadaş gibi ilişkimiz vardı. Hastanede mesai saati dışında kullanılan bir bölüm yapıldı. Çay, kahve servisi yapılan, iskambil ve tavla oynanan, televizyonu (o tarihlerde daha evlerde televizyon yoktu) olan bu bölüm, personelin boş zamanlarını geçirdikleri yer oldu. Böylece, acil durumlarda kahvehanelerde personel aranması önlendi.

Saat 8-14 arası hastanede çalışıyordum, 14'ten 24'e kadar muayenehanemde hasta bakıyordum. Yeni gelen bir hastaya birkaç gün sonraya randevu verebiliyordum. Bu durum, bazı açığızleri harekete geçirdi. Randevu alıyorlar, muayene ücreti 25 lira iken, onlar aldıkları randevuyu 200 liraya satıyorlardı. Bunu önlemek için vali ile konuştum, bir müddet muayenehanede sivil polis bekletilerek hastaların istismar edilmesine mani olundu.

Hastanede nisaiye mütehasısı yoktu. Nisaiye servisinin sorumlusu da bendim. Serbest çalışan, aynı zamanda bir partinin il başkanı olan nisaiye mütehasısı acil hastalara davet ediliyordu. O da muayenehanesindeki özel hastalarını hastaneye gönderip yatırıyordu. Acil durumlarda geldiği için hastaneyi özel hastane gibi kullanmasına izin veriliyordu.

Nisaiye servisinin 20 yatağı vardı. 1962 yılı Aralık ayı sonlarında doğumda çalışan ebe, doğum yapmaya gelen bir hasta için boş yatak olmadığını söyledi. Sebebini sordum, serviste kürtaj bekleyen 13 hasta var dedi. Asistanlık dönemimde Özel Argun Kliniği'nde jinekolog (nisaiye mütehasısı) M. Argun'a asiste ederdim. Kürtaj, sezaryen gibi müdahaleleri iyi biliyordum. Ebeye hastaları kürtaj odasına getirmesini söyledim. Onuç hastanın da kürtajını yaptım. Bu durum nisaiye mütehasısının hoşuna gitmedi.

Üç-dört gün sonraki yılbaşı gecesinde nöbetçi doktor dahiliye mütehassısıydı. Acil sezaryen yapılması gereken bir doğum hastası için saat 22’de nisaiye mütehassısını davet eder, ama o bulunamaz. Nöbetçi doktor beni davet etti. Nisaiye mütehassısının bulunamadığına dair belge hazırlattım, ambulans şoförüne, nöbetçi doktora, nöbetçi hemşireye imza ettirdim ve ameliyata girdim. Hastanın kocası, doktor aramaktan yorgun, umutsuz durumda hastaneye döner. Eşinin sezaryen ameliyatının yapıldığını ve bir oğlunun olduğunu öğrenince çok sevinir.

Aynı gece saat 4’te Ula veteriner sağlık memurunun eşi doğum için getirilir. Ebe, doğumun normal olmadığını, sezaryen gerektiğini bildirir. Gene nisaiye mütehassısı davet edilir, ama yine bulunamaz. Beni çağırdılar, hemen ameliyathaneye aldım ve sezaryen ameliyatını yaptım.

Böylelikle kısa sürede sadece kendi branşım değil, nisaiye alanında da ismim halk arasında yayılmaya başladı. Her türlü kadın hastalıkları ile ilgili hastalar da nisaiyeciyeye gitmeyip bana gelmeye başladılar. Bu durum acil hastalara gelmek istemeyen nisaiye mütehassısını rahatsız etmiş ki, hastanede yapılan bir toplantıya katıldı. Bundan sonra acil her vakaya geleceğini, buna karşılık da kendi hastalarını hastaneye kabul etmemizi istedi. Geçici de olsa anlaşma sağlandı.

Sağlık, Mutluluk; Ölüm ise, Sorumluluk Getiriyor

Muğla’da çalıştığım yıllarda iki defa soruşturma geçirdim. Her iki soruşturmaya sebep olan olaylarla alakam yoktu, ama ifade vermek bana düştü.

1963 yılında bir cumartesi günü saat 9’da hastaneye evinde ölü doğum yapmış, kanaması olan bir hasta getirdiler. Kanama için yapılması gerekli ilk tedaviler yapıldı. Serbest çalışan nisaiye mütehassısının davet edilmesi için baş tabipliğe saat 9:30’da yazı yazıldı. Nisaiye mütehassısı saat 10’da geldi, hastaya yapılan tedaviyi uygun buldu. Kanama devam etti.

Saat 12’de nisaiye mütehassısı tekrar davet edildi. Bu sefer ameliyat etmeye karar verdi. Hasta kan kaybettiği için kan vermeden bu ameliyat yapılamazdı. Hasta yakınlarından kan temin etmek için laboratuvar elamanları çalışmaya başladı. Saat 13’te uygun kan hazırlandı ama nisaiye mütehassısı ameliyata çoktan başlamıştı. Kan ameliyathaneye götürüldüğü

sırada kanayan uterusu çıkarmıştı. Üstelik kan kaybetmiş hastaya açık damla eter ile narkoz veriliyordu. Hasta ameliyathanede vefat etti. Kan geldikten sonra ameliyata alınmış olsaydı masadan sağ kalkabilirdi.

Hastanın eşi, ameliyatı yapan nisaiye mütehassısına hastasının ölüm sebebini sorunca, “Ameliyat başarılı oldu ama hastaya bakılmadı ondan öldü” der. Hasta sahipleri de beni şikayet eder. Hiçbir ilgim olmayan bu ölüm vakasından dolayı mahkemeye gittim. Ölüm olayı ile ilgim olmadığı kanıtlandı ve suçsuz bulundum.

İkinci olay, 1967 senesinde oldu. Hastaneye sol omuzundan tornavida ile yaralanmış birisi geldi. Olay bir hafta evvel Ortaca’da (o tarihte Muğla’nın nahiyesi) olmuş. İki kişi kavga etmiş, biri diğerini omuzundan tornavida ile yaralamış, orada görevli doktor da yaraya agraf (bir nevi metal dikiş) koymuş. Bir hafta sonra agrafı alınca yaradan fışkırır tarzda kan gelir. Tekrar agraf koyar, sıkı bandaj yaparak hastaneye gönderir. Yarayı kontrol ettim, tornavida göğüs içinde bir damarı yaralamıştı. Konu, damar ve göğüs cerrahisini ilgilendiriyordu. Göğüs açılmadan müdahale edilemezdi, hastanemizde de bunun için gerekli ekipman yoktu. Hastayı acil olarak ambulansla İzmir’e sevk ettim. Orada yaralı damarı tamir edememişler, hastanın sol kolunu kesmişler.

Hasta kendisini hastaneye geç gönderdi diye Ortaca’da ilk müdahaleyi yapan doktoru şikayet eder. Konunun soruşturması daha evvel Muğla’da sıtma mücadele doktorluğu yapan bir müfettişe verilir. Bu konuda benim de görüşümü sordu. İlk müdahaleyi yapan doktorun bir kusuru olmadığını, omuzdaki bir tornavida yarasının göğüs içinde bir damarı yaralamasına sebep olmasının haricen kolay anlaşılamayacağını söyledim.

Bu arada müfettiş bana sürpriz bir teklifte bulundu: “4 senedir burada çalışmışsınız, iyi de bir isim yapmışsınız. Yakında hakkınızda şikayetler başlar, o zaman buradan sürgün olarak gidersiniz. İsterseniz dilediğiniz bir yere tayininiz için size yardımcı olabilirim.” Çok şaşırdım. Belli ki, benim çalışmalarımın rahatsız olan arkadaşlarının isteklerini yerine getirme sözü vermişti. Kendisine sürgün gidinceye kadar çalışacağımı bildirdim.

Ayrılırken bana soruşturma yaptığı kol kesme olayı ile ilgili, “İleride bu konuda savunmanı yapman için bir yazı alırsan şaşma!” diye tehditvari bir cümle söyledi. O zaman bunun manasını anlamamıştım. Üç

ay sonra müfettişten bu konuda savunmamı isteyen bir yazı aldım. İstanbul Numune Hastanesi'nden bir operatör, hastanın göğüs içinde yaralanan arterinin göğüs açılmadan benim tarafımdan tamir edilebileceğini belirttiğinden, bu konudaki savunmamı 15 gün içinde yazılı olarak bildirmemi istiyordu.

Kendisine, “Siz mütehassıs bir müfettiş değilsiniz, bu konuda size savunma göndermeyeceğim. Yazınızı Sağlık Bakanlığı'na iletip mütehassıs bir müfettiş gönderilmesini ya da dosyanın Yüksek Sağlık Şurası'nda tetkik edilmesini isteyeceğim” diye cevap verdim. Dosya, Yüksek Sağlık Şurası'na gönderildi. Konu ile ilgim olmadığına dair Yüksek Sağlık Şurası kararı, aynı müfettiş tarafından bir yazı ile bana bildirildi.

Akrabasına Kan Vermeyen Bir Vatandaşı Tokatlamışım

Muğla'daki yaşantım, diğer doktorlarınkinden biraz farklı idi. Muğla'da doktorların buldukları ikinci adres Şehir Kulübü'ydü. Saat 14'ten sonra hepsi orada toplanırlardı. Evlerine hasta gelirse, evinden kulübe telefon edilir, gider, hastalarına bakar, tekrar dönerlerdi.

Ben Muğla'da kaldığım yaklaşık on iki sene içinde bir defa olsun Şehir Kulübü'ne gitmedim. Diğer doktorların kulüpte geçirdiği saatleri ben ya muayenehanemde hasta bakarak, ya da spor faaliyetleri ile geçiriyordum. Hastanenin arkasında kullanılmayan bir bölgeyi voleybol sahası yaptırdım. Mesai saatlerinden sonra hastane personelinin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri bir yer haline getirdim. Bende boş zamanım olursa onlara katılıp voleybol oynardım. Ayrıca amatör kümede oynayan üç futbol kulübünden birisinin de başkanı idim.

Çalışmaktan tatil yapmaya fırsat bulamadığımı bilen Vali Ş.T. bir cumartesi günü beraber Bodrum'a gitmemizi teklif etti. Gittik. Merkezde kaymakamlık binasında saat 16 sırasında buluştuk. Çaylarımızı içerken Muğla'dan telefon geldi. Trafik kazası olmuş, ağır yaralılar olduğu bildirildi. Hemen Muğla'ya dönmek mecburiyetinde kaldım.

Bir süre sonra yine bir cumartesi günü beraber gittik. Saat 15'ten sonra araba ile bazı yerlerini gezdik. Saat 20'de akşam yemeği için

toplandık. Toplantıda hükümet tabibi doktor da vardı. Yemekte hükümet tabibini acil hastaya çağdırdılar. Doktor acil hastadan dönünce baktığı hastayı sordum. Folidol (tütün bitkisi için kullanılan bir kimya) zehirlenmesi olduğunu söyledi. Yaptığı tedaviyi sordum. O tedavi ile hasta bir kaç saat içinde ölecekti. Muğla Devlet Hastanesi'nde uyguladığımız bir tedavi şekli ile hasta kurtulabilirdi. Hemen beraberce hastaya gittik. Saat 22'den ertesi günü saat 9'a kadar o hastanın tedavisi ile uğraştık. Hasta kurtuldu. Ben de o günün kalan saatlerinde uyudum ve de akşam olmadan Muğla'ya döndük. 11 sene 4 ay çalıştığım Muğla'nın herkesin severek gittiği Bodrum ilçesine bu şekilde sadece iki defa gidebildim.

Meslek hayatımda hastalarımınla maddi problem yaşamadım. Muayenehaneme gelen, muayene ücreti ödemedi hastalara bile ücret vermediklerini hatırlatmazdım. Bunlardan, sonradan hatırlayıp geri dönenler olmuştur.

Bir gün berberde traş olurken köylü bir vatandaş geldi. Berber, gelen vatandaşa, "Doktor beyi tanıyor musun?" diye sordu. Vatandaş, "Tanımaz olur muyum, tokadını bile yedim" deyince, ben de kendisine "Ya yakınına kan vermemişsindir, ya da hasta başında kalıp, hastana bakmamışsındır" dedim. "Birincisi efendim" dedi.

Muğla'nın yakın köylerinden bir şahıs av tüfeği ile karısını vurmuş. Gece saat 24 sıralarında hastaneye yaralı kadını getirdiler. Hemen ameliyata almam lazımdı. Yanında gelen yakınlarına "Kan verir misiniz?" diye sordum. "Tabii veririz" dediler. Ameliyata girdim. Beklediğim kan gelmedi. Yakınlarının kan vermediği haberini verdiler. Kan grubu uygun olan bir kişiyi ameliyathaneye getirttim. Gelen, köyün muhtarı imiş. Adama, "Hastayı buraya ölsün diye mi getirdiniz? Sen nasıl muhtarsın?" diye bağırdım. Neticede kan geldi, hasta da kurtuldu. Ben bu hareketleri kötülük için yapmazdım, kendi yakınlarına iyilik için yapardım. Haliyle benim böyle davranışlarımı kimse kötüye almazdı.

Hocamın Dediği Gibi, Para Hazretlerinin Peşinde Koşmadım

Muayenehaneme, Yaraş köyünden hasta bir kadın geldi. Muayene ettim, reçetesini verdim. Hastanın eşi muayene parasını masama bıraktı. O kapıdan çıkarken parayı gördüm, fazla görünüyordu. Adamı çağırdım, "Bu para fazla" dedim. "Fazla değil eksik bile. Ben iki senedir bu kapiya

geliyorum, oğlumu, kızımı ameliyat ettiniz, param yoktu. Şimdi bal sattım, geçmiş borçlarıma sayın” dedi ve gitti.

Talebelik yıllarında dahiliye hocamız Prof. İrfan Titiz, “Para hazretlerinin peşinden koşmayın, o sizi bulur” derdi. Ben de meslek yaşantımda bu kaideye uydum.

Muğla’da muayenehaneme serbest çalışan nisaiye mütehassısı bir arkadaşın tavsiye ettiği hasta bir hanım eşi ile geldi. Hastaya “akut batın sendromu” teşhisi koydum. Hemen ameliyat edilmesi gerekiyordu. Bir hafta evvel karın ağrısı, bulantı, kusma başlamış. Bir kaç doktor görmüş, ilaçlar vermişler. Şikayeti geçmemiş. Son olarak gittiği nisaiyeci bana göndermişti. Mide delinmesi veya apandisit patlaması ihtimali vardı. Eşine durumu anlattım, hayati tehlike olabileceğini de söyledim. “Benim maddi problemim yok, ne gerekirse yapın, İzmir’e götürülebilirim ama orada daha iyisini mi yapacaklar?” dedi. Muayene ücreti bile vermeden hastayı hastaneye götürdü.

Hemen ameliyata aldım. Apandisit patlamıştı. Karın cerahat dolu idi. Apandisitini aldım, karındaki cerahatı temizledim. Bir ay kadar hastanede yattı. İyi oldu. Karındaki yaygın cerahatın sebep olduğu iltihabın bağırsakta yapışıklıklar yapma ihtimaline karşı bazı tavsiyelerim olacaktı. Bir sabah hastaneye geldiğimde eşinin hastayı, bana haber vermeden evine götürdüğünü öğrendim.

İki ay kadar sonra tekrar muayenehaneme hasta karısı ile geldiler. Bu defa “ileus” (bağırsak tıkanması) tablosu vardı. Daha evvel geçirdiği peritonit neticesi bağırsaklarda yapışıklık ve tıkanma olmuştu. Yine başka doktorlarla 3-4 gün zaman kaybetmişlerdi. Hemen ameliyat olması gerektiğini söyleyip hastaneye gönderdim.

Ameliyathanenin hazırlıkları yapılırken hastanın eşi odama geldi. “Hasta çok ağrı çekiyor, niye ameliyata girmiyorsunuz?” dedi. “Ameliyathane hazırlanıyor” dedim. Oradan servise gider, “Hemen hastamı verin, başka hastaneye götüreceğim” der, hastayı alır Sosyal Sigorta Hastanesi’ne götürür. Orada muayene ederler, böbrek koliği teşhisi koyarlar. İki gün böbrek koliği tedavisi yaparlar, durumu daha da kötüleşince ambulansla Aydın’a gönderirler, hasta yolda vefat eder. Çünkü hastanın teşhisi, peritonit neticesi oluşan yapışıklara bağlı ileus idi.

Seneler sonra Marmaris pazarında ölen kadının kız kardeşleri ile karşılaştım. Durumu konuştuk. Kardeşlerine, ilk defasında, hastanın eşinin bana muayene parası vermemek için karısını hastaneden kaçırdığını, ikinci defa da bana geç getirdiğini, ameliyathane hazırlanırken de hastayı götürdüğünü söylediğim zaman şaşırdılar. İlk ameliyattan sonra eniştelерinin bana para vermek için kendilerinin bileziklerini dahi ellerinden aldığını söylediler.

Muğla yöresi insanların sevgi ve itimatlarını kazanmıştım. Muğla'dan ayrılırken beni sevenler konvoylarla Aydın'a kadar yolcu ettiler. Ayrılmama sevinen doktorların dışında bu şahıstan başka kimse var mıydı bilemem.